

مشارکت محله‌ای با ایفای نقش شورا و مدیریت شهری

نهاد شورایی با کارویژه‌هایی همچون افزایش مشارکت در اداره امور شهر و محله محوری به‌عنوان یکی از دستاوردها و ارکان مهم شورای شهر تهران در ادوار مختلف شورا به‌عنوان بازو نظارتی و مشورتی اعضای شورا در سطح محلات فعالیت داشتند؛ متأسفانه به‌دلیل مشکلات قانونی و حقوقی و عدم پیگیری جدی آن در دوره پنجم شورا نهاد شورایی تعطیل شد؛ از این رو در ابتدای دوره ششم احیای نهاد شورایی و تقویت مشارکت مردمی در محلات به‌عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی اعضای شورا در دستور کار قرار گرفت و خوشبختانه با بحث و بررسی در جلسات شورا، کمیسیون‌ها و استفاده از نظرات تخصصی کارشناسان، نظام‌نامه مشارکت محله‌ای شهر و نودان در مدیریت شهری در صحن شورا به تصویب رسید. نگاه کلان شورای ششم بر این اصل استوار است که مشارکت مردم در زمینه‌های مختلف، تجویزی مؤثر و راهگشا برای حل و فصل بسیاری از مشکلات است، کما اینکه نامگذاری سال ۱۴۰۳ با عنوان چشم‌تولید با مشارکت مردم، به فاصله چندماه پس از تصویب نظام‌نامه جدید نشان می‌دهد رویکرد مردمی‌سازی، به‌صورت توانمند در ذهنیت و اندیشه مقام معظم رهبری و به تبع آن اعضای شورای شهر تهران جاری است و نهادمندسازی تداوم این اصل می‌تواند بسیاری از چالش‌های جامعه را حل و فصل کند. از این رو در ساختار هیأت امنای محلات همه گروه‌های فعال محلات همچون نخبگان، سازمان‌های مردم‌نهاد، هیئت‌های مذهبی، بسیج، مجموعه‌های ورزشی و فرهنگی حضور دارند تا با احصای اولویت‌ها و نیازهای محله در مورد نحوه حل مشکلات با یکدیگر تصمیم‌گیری کنند. ارتقای مشارکت شهروندان در فرایند بازآفرینی پایدار شهری، بسط برنامه‌ریزی مشارکتی محله‌محور و ارتقای عملکرد نهادهای محله‌ای از راهبردهای اصلی شورای ششم در تدوین این نظام‌نامه بوده و انتظار داریم با پیشبرد سیاست‌هایی چون افزایش نرخ مشارکت مردم در فعالیت‌های محله و تشویق ساکنان محله به مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی، تقویت مشارکت شهروندان در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، پایش و اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های محله‌ای در افزایش مشارکت شهروندان در امور محله سهیم باشیم. از سویی بر این باوریم ایفای نقش صحیح شهرداری و شورای شهر به‌عنوان تسهیل‌گر، حامی، ناظر، هدایت‌کننده و راهبر در برنامه‌های مشارکت محلی، شکل‌گیری همکاری بین‌نهادی در محله و افزایش سهم مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد و اجتماع محور در محله چشم‌انداز روشن‌تری را پیش‌روی فعالان محلی و شهروندان در سطح محلات قرار می‌دهد تا با آگاهی، امید و اثربخشی بیشتری در تحقق این اهداف یار و یاور شورا و مدیریت شهری باشند.

قابلیت نظارت بر عملکردها

در نظام هیأت امنایی از آنجا که افراد جایگاه حقوقی داشته و بیشتر آنها به نمایندگی و با در نظر گرفتن تخصص‌های فرهنگی، اجتماعی و ورزشی و از طریق ارکان‌ها، نهادها و سازمان‌های خارج از شهرداری انتخاب و معرفی شده‌اند، قابلیت نظارت دقیق‌تر بر عملکرد ایشان وجود دارد. این یکی از اصلی‌ترین مسائل آسیب‌زا در نظام شورایی‌ها بود. اکنون نظام هیأت امنایی با ترکیبی از تمام تخصص‌ها و فعالیت‌های مورد نیاز محله ایجاد شده است. این مهم در درازمدت تأثیر زیادی در ارتقای سطح کیفی و کمی برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی و آموزشی در محلات در پی خواهد داشت.

محمد امین توکلی‌زاده، معاون اجتماعی و فرهنگی شهردار تهران

هیأت امنای محلات تجلی اراده مردم تهران در مدیریت شهری است

نگاه محوری و یکی از اصلی‌ترین کارویژه‌های مدیریت شهری در دوره جدید، بر جسته کردن نقش مردم در اداره شهر است. ارائه مدل قرارگاهی برای حل و فصل مسائل تهران نیز از همان ابتدا به‌منظور سپردن کار به دست مردم صورت گرفت. قرارگاه‌ها سه ضلع دارند که در یک ضلع مردم، ضلع دیگر نهادها و در ضلع دیگر شهرداری تهران قرار دارد و این دانش قرارگاه‌ها استخراج شده از یک تجربه موفق است. هدف نهایی در پیاده‌سازی مدل قرارگاهی انجام امور به هر جهت نیست بلکه تجمیع همه ظرفیت‌ها ذیل یک چتر واحد و برطرف کردن مسائل تهران با مشارکت بوده است. محمد امین توکلی‌زاده، معاون اجتماعی و فرهنگی شهردار تهران با اشاره به این مهم در گزارش پیش‌رو از نحوه اداره محلات در دوره ششم مدیریت شهری می‌گوید.

دستیابی به یک مدل متری

معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهردار تهران، شهروندمحوری در برنامه‌های مرتبط با اداره محلات را از اولویت‌های دستیابی به یک مدل موفق در مدیریت شهری دانده می‌گوید: «مروز با توفیقاتی که به دست آورده‌ایم، رفتار قرارگاهی به‌عنوان یک مدل متری می‌تواند نهادینه شود و حتی به دانش تبدیل شده اما مهم این است که ما به سمت مردم برویم تا کارها پیش برود. مشارکت مردم در مدیریت محلات در ادوار گذشته از طریق شورایی‌ها دنبال می‌شد که منع قانونی پیش آمده ابهاماتی در نحوه اداره سرای محلات، مدیریت منابع و مدیریت محله‌ها ایجاد کرد.»

بهره‌مندی از تمام ظرفیت‌ها

محمد امین توکلی‌زاده، با بیان اینکه نگاه مدیریت شهری در دوره ششم به اداره محلات از الگوهای پیشین فاصله گرفته است ادامه می‌دهد: «با توجه به نگاه ویژه مدیریت شهری در دوره جدید نسبت به احیای محلات و بهره‌مندی از ظرفیت شهروندان تهرانی در اداره شهر، پس از جلسات متعدد در کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای اسلامی شهر تهران، در نهایت «طرح نظام نامه مشارکت‌های محله‌ای شهروندان» مورد اجماع قرار گرفت و در جلسه در تیرماه سال ۱۴۰۱ از سوی شورای اسلامی شهر تهران به تصویب رسید.»

معاون شهردار تهران درباره این طرح توضیح بیشتری می‌دهد: «شهرداری تهران بر اساس بند یک ماده چهارم این نظام‌نامه مکلف شده است تا با تعامل و هماهنگی با ذینفعان و ذی‌مدخلان محله‌ای و بدون هرگونه توسعه تشکیلاتی و افزایش نیروی انسانی نسبت به تشکیل هیأت‌امنا می‌تواند مدیریت محله در محلات تهران اقدام کند.»

راهکاری برای جذب مشارکت‌های مردمی

معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهردار تهران با اشاره به اهمیت استفاده از تمام ظرفیت‌های محلات در اداره امور پهنه‌های مسکونی شهر ادامه می‌دهد: «مطابق

نظام‌نامه مشارکت‌های محله‌ای شهروندان، ترکیب اعضای هیأت‌امنا به‌نحوی است که همه مؤثرین محله‌ای باید در آن نقش و عضویت داشته باشند. از نخبگان، بانوان، گروه‌های جهادی و سمن‌ها گرفته تا هیأت‌ها و نمایندگان دستگاه‌های اجرایی مانند مراکز بهداشت، مدارس و پایگاه‌های هلال احمر. این موضوع سبب می‌شود مسائل محله‌ای در ابعاد گسترده و عمیق بررسی و برطرف شود.»

توکلی‌زاده با تأکید بر اینکه باید نقش برخی مراکز محوری در محله در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با محله تقویت شود، می‌افزاید: «مسجد محوری از مهم‌ترین پیوسته‌هایی است که در سال‌های گذشته و در جریان مدیریت محله مغفول مانده بود. در طرح جدید مدیریت محله به‌صورت جدی به نقش مساجد در جذب مشارکت‌های مردمی و نظام‌نامه مدیریت محله پرداخته شده است چرا که معتقدیم راه برطرف کردن بسیاری از امور محله از مسیر مسجد عبور می‌کند. به این دلیل باید مساجد نقش اساسی و محوری را در توسعه محله داشته باشند.»

برون‌سپاری مدیریت محلات به شهروندان

نظام‌نامه مشارکت‌های محله‌ای و مدیریت شهری به‌عنوان مجری نظام‌نامه به‌دنبال کاستن از نقش شهرداری تهران و کم‌رنگ کردن تصدی‌گری اداری است. معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهردار تهران با بیان این مطلب ادامه می‌دهد: «با رویکرد جدیدی که در اداره سرای محله‌ها، خانه‌ها و کانون‌های زیرمجموعه پیش‌بینی شده است، بخش قابل توجه و عمده امور به دست مردم سپرده شده است. از این رو بر این باور هستیم که اعتماد به سرمایه‌های اجتماعی در محله‌ها و افزایش سهم ساکنان در اداره امور محله منجر به افزایش حس علاقه شهروندان به محله و تعلق خاطر بیشتر آنان به محل سکونتشان خواهد شد؛ موضوعی که می‌تواند فرایند رفع مشکل را در محله تسریع کند و حس تعلق محلی به همفکری جمعی برای گره‌گشایی از مشکلات با کمترین هزینه و سریع‌ترین زمان ممکن انجام شود؛ موضوعی که با شکل‌گیری اعضای هیأت‌امنا نتایج کم‌نظیری را به‌دنبال خواهد داشت.»

ضرورت اجرای نظام‌نامه مشارکت محلات

محمد امین توکلی‌زاده، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران انسجام بخشی از ارکان اجرایی محلات را اتفاقی بزرگ و سنگ‌بنایی ارزشمند در راستای مردمی‌سازی اداره شهر تهران می‌داند و در این باره می‌گوید: «مروز هیأت‌امنا هر محله بهترین افراد برای شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌های هر محله هستند. با بهره‌گیری از ظرفیت هیأت‌امنا در کنار پیاده‌سازی دقیق نظام‌نامه مشارکت‌های محله‌ای، بسیاری از چالش‌های محلات تهران در داخل محله و با اراده مردمی برطرف می‌شود. تحقق این هدف نمونه‌بارزی از سیاست مدیریت شهری برای مشارکت دادن مردم در اداره امور و مداخله درست و بهنگام آنان در کاهش مشکلاتشان است. شهرداری در این فرایند با استفاده از نظرات مردم بهتر از گذشته و دقیق‌تر از قبل خواسته‌های شهروندان را در حوزه شهری برای تحقق شعار تهران الگوی کلانشهر جهان اسلام پاسخ می‌دهد.»

